

Oefening behorende bij de videocasus

Dodelijk geweldsincident op school

De oefening bij de videocasus ‘Dodelijk geweldsincident op school’ is voor crisisteams uit het onderwijs die willen oefenen in het omgaan met een calamiteit. De oefening biedt opdrachten en achtergrondinformatie.

Crisisteams uit het onderwijs kunnen zelfstandig gebruik maken van de oefening.

Voor meer ondersteuning:

helpdesk@schoolenveiligheid.nl of 030 - 285 66 16.

www.schoolenveiligheid.nl

Videocasus in beeld

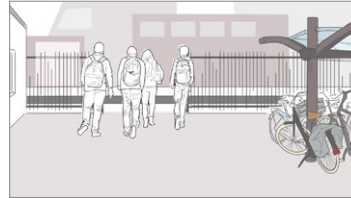
Oefening behorende bij de videocasus

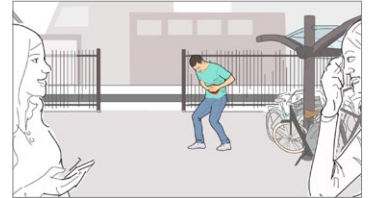
Dodelijk
geweldsincident
op school

Het is pauze en de leerlingen lopen naar buiten.

Zoals altijd hangt een groepje uit H4A rond in het fietsenhok.

Rick strompelt het fietsenhok uit, hij is gewond en zakt in elkaar.

De leerlingen die Rick zien liggen gaan er op af. Sommigen in paniek, anderen filmen hem. Die filmpjes staan al snel online.

Intussen wordt in het fietsenhok gevochten. Dylan rent weg, hij is in paniek. Hij heeft bloed op zijn trui.

Hij vlucht het schoolgebouw in. Iemand roept: "Kijk uit, hij heeft een mes!"

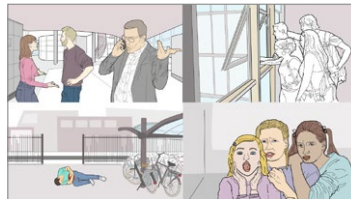
Een docent alarmeert de schoolleider. Die belt meteen 112.

Ook de leerlingen in school hebben in de gaten dat er wat aan de hand is.

Ze zien Rick bloedend op het schoolplein liggen.

Al snel is de hele school in rep en roer.

BHV's komen in actie om Rick te helpen. Er komen steeds meer mensen af op het rumoer. Niet alleen leerlingen, maar ook bewoners uit de wijk zijn nieuwsgierig.

Politie en ambulance arriveren. Agenten rennen de school in.

Een contactpersoon van de school vangt de politie op.

Intussen heeft de mentor ontdekt in welk lokaal Dylan zich schuilhoudt. Hij probeert hem te kalmeren.

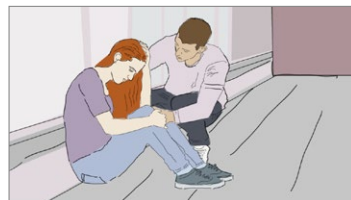
De afdelingsleider staat op het punt om de ouders te bellen.

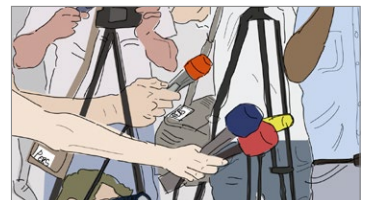
De onderhandelaar van de politie praat met Dylan.

Hij wordt geboeid meegenomen.

De geschrokken leerlingen worden opgevangen door docenten.

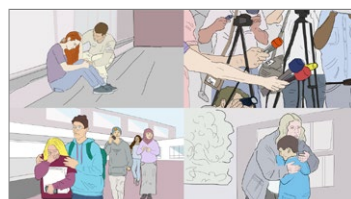
De pers is al op de hoogte door social media. En staat bij de uitgang van de school, of iemand een reactie wil geven.

Geschrokken ouders zijn bij school aangekomen en vangen hun kinderen op.

De leerlingen verlaten in shock het schoolgebouw.

De acute dreiging is voorbij, maar het is nog niet klaar.

Deze film is een productie van Stichting School & Veiligheid, in samenwerking met en uitgevoerd door Script Unlimited. Het is uitgevoerd in opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Deze film mag alleen in het kader van educatieve doeleinden gebruikt worden, of voor promotie van deze activiteiten. ©2021, Stichting School & Veiligheid

Inhoudsopgave

Introductie	4
1. Voorafgaand	5
2. Incident	6
3. Escalatie	7
4. De-escalatie	10
5. Opvang	13
6. Herstel	15

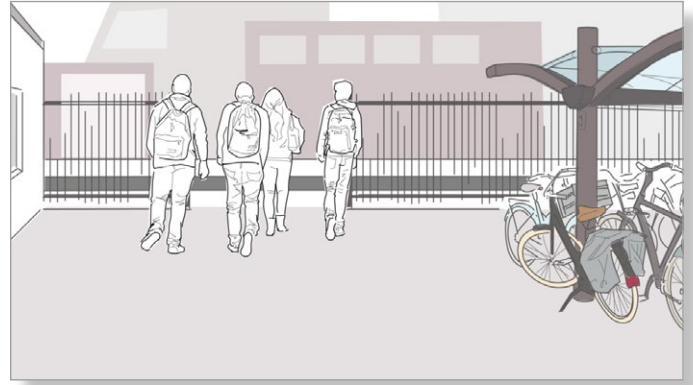

Introductie

Met deze videocasus kan het crisisteam van jouw school zelfstandig oefenen in het omgaan met een calamiteit. Ontdek of de taakverdeling helder is, de samenwerkingspartners in beeld zijn en de nazorg goed geregeld is. Zodat als het jullie school overkomt, het crisisteam zo goed mogelijk is voorbereid.

Veel scholen hebben behoefte aan tips of ondersteuning als zij worden geconfronteerd met een ernstige gebeurtenis op school. Daarom biedt Stichting School & Veiligheid een helpende hand met ons calamiteitenteam. De inzet van het [calamiteitenteam](#) is kosteloos.

1. Voorafgaand

Het is pauze en de leerlingen lopen naar buiten. Zoals altijd hangt een groepje uit H4A rond in het fietsenhok.

1. Voorafgaand

Op welke manier wordt de (sociale) veiligheid op jullie school preventief geborgd? En op welke wijze zijn jullie voorbereid op een crisis?

Denk hierbij aan:

- Een schoolveiligheidsplan met een crisisplan en draaiboek
- Protocollen die worden geëvalueerd, bijvoorbeeld een communicatieprotocol
- Leden in het crisisteam vaststellen
- Taken en bevoegdheden bepalen van crisisteamleden
- Trainingen om het personeel te professionaliseren

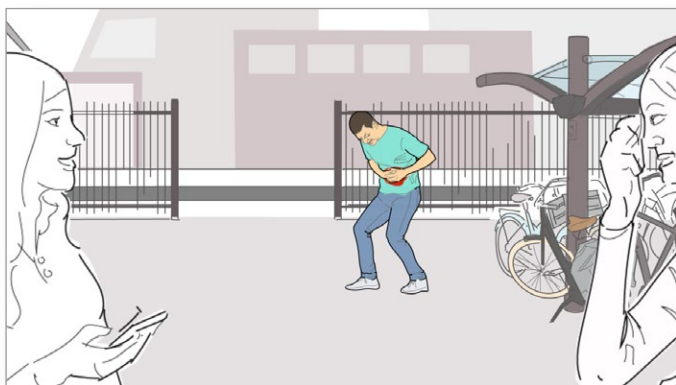
TIP:

Bespreek bij het gebruik van social media ook hoe je daarmee omgaat tijdens een calamiteit.

Wist je dat?

Het crisisteam van de school altijd gebaat is bij een goede voorbereiding? Zowel bij de aanpak van een ernstig incident als het contact met de politie. Daarbij spelen naast bovenstaande aandachtspunten de volgende onderdelen een rol: getrainde BHV'ers, evacuatieplannen en plattegronden, veilige opstelplaatsen, aanpak headcounts (zie 4.).

2. Incident

Rick strompelt het fietsenhok uit, hij is gewond en zakt in elkaar. De leerlingen die Rick zien liggen gaan er op af. Sommigen in paniek, anderen filmen hem. Die filmpjes staan al snel online.

2. Incident

Welke afspraken hebben jullie op school gemaakt over het gebruik van social media?

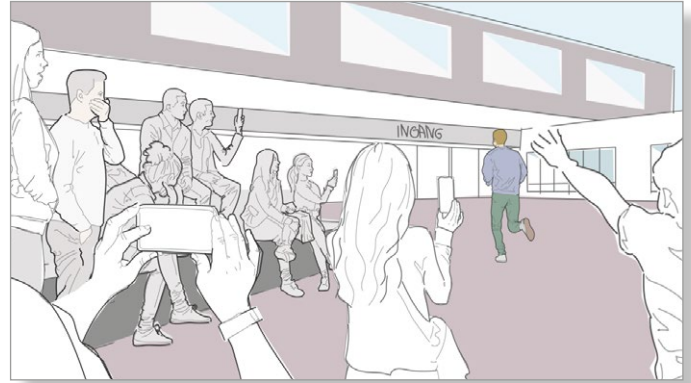
Denk hierbij aan:

- Hoe om te gaan met het socialmediagedrag van de leerlingen die getuige zijn
- Het wel of niet innemen van telefoons

Wist je dat?

Social media is een belangrijke versneller in een crisis. Er gebeurt veel tegelijkertijd. We raden aan om de social media goed te volgen door eigen stafmedewerkers en/of de politie. Houd er rekening mee dat berichten op social media voor een dader/leerling escalerend kunnen werken. Bepaal daarom of je (extra) maatregelen kunt en wilt treffen bij een (ernstig) incident en zo ja welke.

3. Escalatie

Intussen wordt in het fietsenhok gevochten. Dylan rent weg, hij is in paniek. Hij heeft bloed op zijn trui. Hij vlucht het schoolgebouw in. Iemand roept: “Kijk uit, hij heeft een mes!”

3. Escalatie

Vanaf het moment van het incident zijn er verschillende scenario's mogelijk, deze zullen ook de politie-inzet bepalen. Welke scenario's zijn er nu mogelijk?

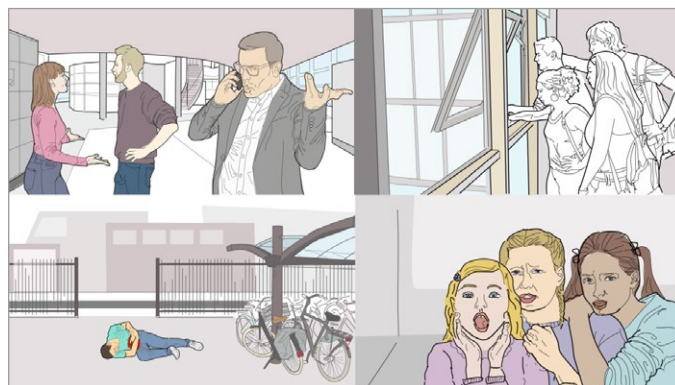
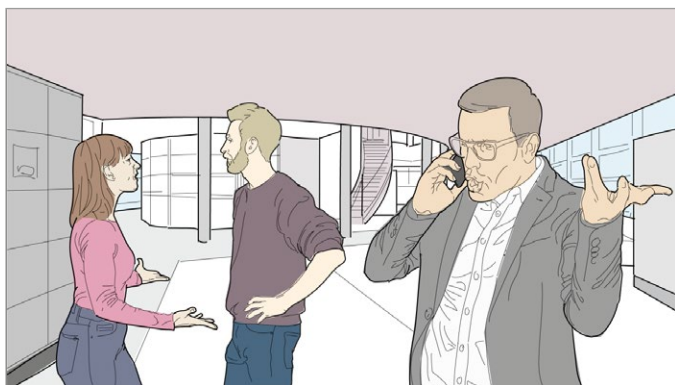
Denk hierbij aan:

- **Amokmelding.** Een amokmelding leidt tot andere acties dan een reguliere melding van een gewelddadig incident. Politie medewerkers worden getraind om bij een amokmelding niet te wachten op een arrestatieteam maar zo snel mogelijk de amoksituatie te stoppen om meer slachtoffers te voorkomen.

Een amokpleger is iemand die, door woord en/of gedrag, een risico vormt voor dodelijk geweld op een groep personen. Hieronder vallen personen die vanuit een persoonlijk motief, gepaard met een specifieke frustratie, (vermeend) onrecht, overtuiging, identiteitscrisis en/of waanideeën, de bereidheid tonen dodelijk geweld te willen gebruiken tegen een groep personen (zoals leerlingen en/of docenten op een school)

- **De leerling/dader vlucht de school in.** Mocht de situatie dreigen te escaleren en de dader/leerling verder het gebouw in wil vluchten, en mogelijk meer slachtoffers kan maken voordat een onderhandelaar aanwezig is, dan zal de politie hem tegenhouden en aanhouden met geweldsmiddelen. Dat kan een taser zijn of een schildprocedure met de inzet van een politiehond. Het laatste gebeurt alleen als de dader/leerling niet luistert naar de instructies van de politie.

3. Escalatie

Een docent alarmeert de schoolleider. Die belt meteen 112. Inmiddels is de hele school in rep en roer.

Wist je dat?

Wanneer je 112 belt bij een calamiteit op school, de meldkamer je zal uitvragen en aan de lijn proberen te houden?

Bereid je voor op vragen als:

- Hoeveel daders zijn er?
- Waar bevindt de dader zich nu? Is er zicht op de dader?
- Is er contact met de dader?
- Hoeveel slachtoffers zijn er en wat zijn hun verwondingen?
- Waar bevinden de slachtoffers zich nu? Is de dader nog in de buurt? Is er contact met de slachtoffers, zijn ze aanspreekbaar?
- Wat voor wapen is gebruikt?
- Waar bevindt het wapen zich nu? Heeft dader het wapen nog bij zich?
- Wie is de dader, persoonsgegevens/NAW gegevens en wat is er bij de school over hem bekend? Zijn er problemen bekend? (psychische problemen, gedragsproblemen, radicaliserende gedachten etc.)
- Wie is het aanspreekpunt namens de school?

Als er een 112-melding wordt gedaan naar de lokale meldkamer (politie-ambulance-brandweer) stuurt de meldkamer politie-eenheden en meerdere ambulances ter plaatse.

Je kunt de volgende eenheden en rollen vanuit de politie verwachten:

- Officier van dienst politie (OVD-P) coördineert politietaken en stemt af met onder andere de geneeskundige dienst/ambulance en arrestatieteam/politie-onderhandelaar
- Meerdere surveillance-eenheden voor de verschillende politietaken
- Politie-onderhandelaar en arrestatieteam

3. Escalatie

Politie en ambulance arriveren. Agenten rennen de school in. Een contactpersoon van de school vangt de politie op.

- Hondengeleiders
- Lokale recherche volgt in later stadium

De politietaken bestaan uit het de-escaleren en stabiliseren van de situatie, een veilige werkruimte voor de hulpverlening creëren, het afzetten van de omgeving, de eerste opvang van slachtoffers/ getuigen, het coördineren van verdere instap in het gebouw en het plaats delict afzetten. De ambulancemedewerkers kunnen hun werk pas doen als de politie heeft aangegeven dat het veilig is.

Dat betekent dat de prioriteit van de politie ligt bij het redden van gewonde slachtoffers. Om een veilige omgeving voor het slachtoffer te creëren is het cruciaal voor de politie om te weten waar de dader zich bevindt. Of het om één of meer daders gaat en of er zicht is op de dader(s). Een mogelijk scenario is dat de politie het slachtoffer lokaliseert, de omgeving afschermt en de ambulancemedewerkers ter plaatse laat komen. Dit kan alleen als de veiligheid van aanwezigen gegarandeerd is.

Het is de primaire taak van de politie om de situatie te de-escaleren en de dader te stoppen. Bij het benaderen van de dader wordt gekeken naar de omstandigheden van de dader. De politie heeft de intentie om zo min mogelijk geweld in te zetten, ongeacht de leeftijd van de dader.

De politie voert hier de regie. Zij bepaalt of personen binnenblijven of naar buiten moeten gaan, welke delen van het gebouw worden afgesloten, welke informatie gedeeld wordt en hoe de dader benaderd wordt.

4. De-escalatie

De onderhandelaar van de politie praat met Dylan. Hij wordt geboeid meegenomen.

4. De-escalatie

Hoe kun je invloed uitoefenen op de onrust in de school bij een calamiteit? Wat kan bijdragen aan de-escalatie?

Denk hierbij aan:

- Hoe zorg je dat je zo snel mogelijk **overzicht** krijgt of iedereen aanwezig is en er niet nog ergens een slachtoffer ligt?
- **Headcounts.** Hoe zorg je ervoor dat je in een stressvolle (amok) situatie zo snel mogelijk inzicht krijgt over het aantal leerlingen op school. Wie is aanwezig bij de opstelplaats en wie wordt nog gemist? Veel scholen in Nederland werken met presentielijsten in een klas.
Maak vaste afspraken maken en oefen met het snel verplaatsen naar opstelplaatsen en “koppen tellen” zonder de noemer van amok/school erbij. Dit kan helpen een grote groep leerlingen in paniek onder controle te krijgen, op te vangen en toe te spreken.
- **Verzamelpplaats.** Het ergste scenario voor een gewond slachtoffer is dat de ambulancemedewerkers constateren dat het slachtoffer niet meer gestabiliseerd kan worden en ter plekke overlijdt. Dan trekken de ambulancemedewerkers zich terug en maakt de politie er een plaats delict van met het lichaam van de leerling nog aanwezig. Ook als het gewonde slachtoffer vervoerd kan worden maakt de politie er een plaats delict (zonder de aanwezigheid van een slachtoffer) van om de toedracht van het incident te onderzoeken. Denk hieraan bij de keuze van verzamelplaats.
- **Evacuatie.** Als het mogelijk is om leerlingen te evacueren zonder dat de leerling/dader het ziet kan hiervoor gekozen worden. Of een school geheel of gedeeltelijk wordt ontruimd is afhankelijk van de omstandigheden van het incident. Een stroom vluchtende

4. De-escalatie

De onderhandelaar van de politie praat met Dylan. Hij wordt geboeid meegenomen.

leerlingen kan een amokpleger kan juist triggeren. Daarnaast is het cruciaal dat als ontruiming zinvol lijkt, je goed coördineert in welke richting je dat doet. Je wil niet dat er een stroom leerlingen in de richting van een amokpleger gaat. Een standaard ontruiming is lastig. De OVD-P bepaalt dit per situatie. Als de politie er nog niet is, is het aan de BHV'ers en schoolleiding om deze inschatting te maken.

TIP:

Het is cruciaal verschillende vluchtroutes en opstelplaatsen te verwerken in BHV-scenario's.

- Wie kan het beste contact leggen met een vermeende dader? Welke rol kan de mentor hier vervullen en in hoeverre is dat wenselijk? De rol van de persoon die zicht heeft op de dader is cruciaal en daarmee ook de communicatie met deze persoon en de politie. Stel eerst vast of er nog mensen in het lokaal zijn die mogelijk risico lopen. Het is wenselijk dat de mentor zijn positie doorgeeft aan de politie zodat politiemedewerkers zich bij hem kunnen voegen. De politie wil voorkomen dat de dader verder de school in gaat en meer slachtoffers maakt.

Er kleven risico's aan het in gesprek gaan met de dader/leerling door de mentor. De leerling heeft net iemand neergestoken, is in het nauw gedreven, voelt zich waarschijnlijk opgejaagd en is misschien ten einde raad. Dat maakt de situatie onvoorspelbaar en levert risico's op voor de mentor die (in het algemeen) niet opgeleid/getraind is om met gewapende geweldsincidenten om te gaan. Aan de andere kant zou het best kunnen dat de mentor, juist door zijn vertrouwensband, de-escalerend kan werken. Politie-uniformen kunnen agressie en angst vergroten.

4. De-escalatie

De onderhandelaar van de politie praat met Dylan. Hij wordt geboeid meegenomen.

Kortom, de mentor kan een rol spelen maar alleen onder leiding van politie. Als de politie samen met de mentor in staat is om de leerling in het lokaal te houden komt er mogelijk een politie-onderhandelaar ter plaatse. Deze wordt volgens protocol begeleid door een arrestatieteam in dit soort situaties. De politie-onderhandelaar neemt de situatie over in afstemming met de OVD-P. De onderhandelaar zal ook overleggen met de mentor.

Hoe kun je als school het beste omgaan met een situatie waarin de politie de regie overneemt?

Denk hierbij aan:

- Bij een incident is het goed om als schoolteam te beseffen dat de politie de 'regie' overneemt. De politie wil zo snel mogelijk slachtoffers helpen en de situatie onder controle krijgen om te voorkomen dat er meer slachtoffers vallen. De prioriteit ligt bij de veiligheid.
- Vanuit school is er een pedagogisch perspectief, jij kent de leerlingen, de ouders en weet wat voor reacties te verwachten zijn en eventueel specifieke gevoeligheden bij leerlingen. Gebruik deze informatie in afstemming met politie. Zo kan het helpen om zichtbaar te zijn bij een afzetting, zodat ouders een bekend gezicht van school zien in plaats van uitsluitend politie.
- Vraag de wijkagent om een brugfunctie te vervullen. Deze is bekend in de school, met de schoolpopulatie en de wijk.
- Leg contact met de contactpersoon van de politie, zodat je goed geïnformeerd bent.

5. Opvang

Geschrokken ouders zijn bij school aangekomen en vangen hun kinderen op. Kinderen op. Ook docenten vangen leerlingen op.

5. Opvang

Hoe en via wie verloopt de communicatie met ouders van de dader, het slachtoffer en de rest van de leerlingen?

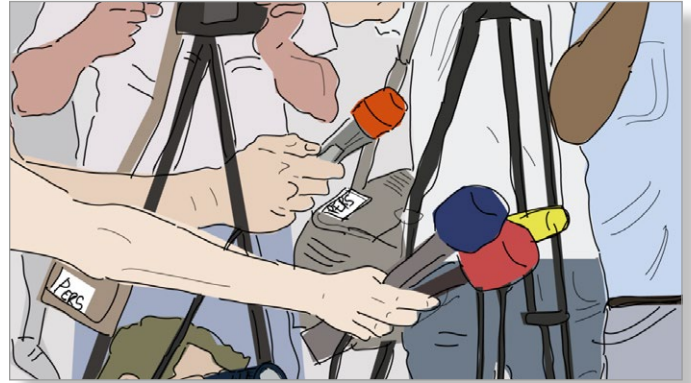
Denk hierbij aan:

- Wie heeft welke verantwoordelijkheid? Zowel binnen het team, als in de samenwerking met de ketenpartners.
- Het verdient de voorkeur om het bellen met ouders van de gewonde leerling met de politie af te stemmen. De politiemedewerkers ter plaatse kunnen dan met de ambulancemedewerkers afstemmen wat het meest verstandige is en mogelijk kunnen zij aangeven naar welk ziekenhuis zij gaan.
- Wie neemt contact op met de ouders van de dader? Het bellen van een afdelingsleider met de ouders van een gewonde leerling en de dader/leerling is niet wenselijk zonder overleg met de OVD-P omdat ouders waarschijnlijk in paniek naar school komen. Naast dat de ervaring leert dat dit gevaarlijke verkeerssituaties oplevert, omdat men in paniek/ stress in de auto stapt, kan het bij school onvoorspelbare en mogelijk escalerende incidenten opleveren. Ouders kunnen in hun stress proberen de leerling/dader te bellen en daarmee mogelijk een onbedoelde trigger veroorzaken.
- Wat doe je met ouders die contact gaan zoeken met school?
- Hoe communiceer je met leerlingen bij een verzamelplaats en hoe vang je ze op?
- Opvang van de leerlingen die getuige zijn geweest is cruciaal. Daar heeft de politie de hulp van schoolbegeleiders bij nodig.

TIP:

Houd er rekening mee dat ouders van betrokken leerlingen al via social media op de hoogte zijn, voordat ze via hulpdiensten of via school worden gealarmeerd.

5. Opvang

De afdelingsleider staat op het punt om de ouders te bellen. De pers is al op de hoogte door social media. En staat bij de uitgang van de school, of iemand een reactie wil geven.

Wist je dat?

De lokale officier van dienst politie (OVD-P) van het incident bepaalt wat en met wie er gecommuniceerd wordt. Dit gaat in veel gevallen via bureaucommunicatie van de politie. Vraag dus actief naar het aanspreekpunt van de politie voor de school. Dat geldt ook andersom. Het is van belang dat de school een aanspreekpunt vanuit school beschikbaar stelt voor de OVD-P. Deze persoon moet overzicht hebben, kort en bondig kunnen communiceren en de bevoegdheid hebben om taken te coördineren.

Hoe ga je om met persvragen?

Denk hierbij aan:

- Is er een woordvoerder van de school vastgesteld?
- Is er ondersteuning nodig bij de crisiscommunicatie vanuit de politie of de GGD/gemeente?
- Wat is je boodschap? Weet wat je wilt vertellen.
- Wat is de locatie waar je de pers te woord staat? (wel of niet naam school op achtergrond?)
- Communiceer met drie doelen; Geef aan dat de impact groot is, houd je bij de feiten, en vertel over de eerstvolgende acties die de school nu onderneemt.

Tip: zie voor crisiscommunicatie ook het hoofdstuk in de publicatie [Als een ramp de school treft](#).

6. Herstel

De acute dreiging is voorbij,
maar het is nog niet klaar.

6. Herstel

Hoe organiseer je nazorg? Welke thema's moet je oppakken?

Denk daarbij aan:

- Het contact met nabestaanden
- De leerling die de daad heeft gepleegd en zijn ouders
- Het welzijn van collega's
- Zijn er kwetsbare leerlingen die eerder een schokkende gebeurtenis hebben meegemaakt?
- Heeft de schoolleider iemand waar steun bij gezocht kan worden?
- Welke organisaties heb je nodig?
- Wordt er aangifte gedaan? Door wie?
Zie [Aangifte doen in het onderwijs](#)
- Kijk naast aangifte ook naar herstel(-recht).
Zie [Conflicten oplossen in het onderwijs](#)

TIP:

Geef in het bijzonder aandacht aan het herstel van vertrouwen van ouders. Door de calamiteit kan er bij ouders een gevoel van onveiligheid ontstaan. Op de plek waar ze dachten dat hun kind veilig was is iets ingrijpends voorgevallen.

6. Herstel

De acute dreiging is voorbij,
maar het is nog niet klaar.

Wist je dat?

Neem met het crisisteam de tijd om stil te staan bij de aanpak van de calamiteit. Pas het draaiboek aan als de evaluatie daar aanleiding toe geeft. Betrek bij de evaluatie ook de ketenpartners en betrokken ouders. Evalueer in deze casus de wapenbezitcontroles. Zie [Checklist wapencontrole scholen](#).

Voor een effectieve preventie-aanpak is het van belang het motief van de betrokken leerling te achterhalen. Een instrument dat kan helpen in situaties van een onderbuikgevoel is het [Niet-pluisinstrument](#).

Stichting School & Veiligheid
Zwarte Woud 2
3524 SJ Utrecht

Telefoon: 030 - 285 65 31
E-mail: info@schoolenveiligheid.nl

www.schoolenveiligheid.nl